

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ У ФОРМУВАННІ ЗАСАД СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ, ЗНАЧЕННЯ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ

LEGAL EDUCATION AS AN IMPORTANT ELEMENT IN THE FORMATION OF PRINCIPLES OF SOCIAL LIFE, MEANING AND LEGAL ASPECTS

Попова О.В., к.ю.н.,

доцент кафедри теорії та історії держави і права

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Стаття присвячена висвітленню значення правового виховання особи у формуванні правових засад громадянського життя суспільства тому що, знання, усвідомлення та розуміння особою верховенства права, поваги до закону, соціальних цінностей тощо, сприяють у впорядкованню суспільних відносин між різними суб'єктами права в громадянському житті суспільства.

У статті досліджується роль та значення правового виховання як надважливого чинника, що впливає на формування правової культури особистості та соціуму в цілому, оскільки рівень правової культури особи та рівень правової вихованості розкриває зміст правових цінностей в житті людини, впливає на розвиток і піднесення культурно – правового рівня різних галузей громадянського життя суспільства.

Значну увагу приділено цілям і завданням правового виховання. Висвітлено основні чинники, що впливають на формування та підвищення рівня правової культури особистості, серед яких - самовиховання особи, оскільки самовиховання впливає на процес формування рівня правової культури особи, правової обізнаності, поваги до права, а також спонукає суб'єкта права на добровільне виконання та дотримання норм права в громадянському житті суспільства.

Акцентовано увагу на ролі та значенні правосвідомості, оскільки правосвідомість, правова культура та правове виховання знаходяться в тісному зв'язку між собою та із правом загалом, у тому числі, з процесами його виникнення, розвитку і функціонування елементів правового суспільного життя.

У даній статті приділено увагу ролі правового виховання, його значення, а також впливу на підвищення рівня правової свідомості, правової культури та правової обізнаності особи, та суспільства загалом.

Розглянуто вплив правового виховання на формування правового порядку, на дотримання суб'єктами права законності в громадянському житті суспільства, оскільки неухильне та сумлінне виконання діючих правових норм, законів, нормативно – правових актів всіма суб'єктами права сприяє правомірному стану в громадянському житті суспільства та набуття сутності законності.

У статті значну увагу приділено висвітленню процесів, факторів та чинників, що сприяють розвитку та підвищенню рівня правової культури та правової вихованості суб'єктів права.

Ключові слова: право, правове виховання, правова культура, правосвідомість, завдання правового виховання, правопорядок.

The article is devoted to highlighting the importance of legal education of a person in the formation of the legal foundations of the civil life of society, because knowledge, awareness and understanding by a person of the supremacy of the law, respect for the law, social values, etc., contribute to the regulation of social relations between various subjects of law in the civil life of society.

The article examines the role and significance of legal education as an important factor influencing the formation of the legal culture of an individual and society as a whole, since the level of a person's legal culture and the level of his legal education reveals the content of legal values in a person's life, affects the development and elevation of cultural - legal level of various branches of civil life of society.

Considerable attention is paid to the goals and tasks of legal education. The main factors affecting the formation and improvement of the level of legal culture of an individual are highlighted, among which is the self-education of a person, since self-education affects the process of forming the level of a person's legal culture and legal awareness, respect for the law, and also encourages the subject of the right to voluntary fulfillment and compliance with legal norms in the civil life of society.

Attention is focused on the role and importance of legal awareness, since legal awareness, legal culture and legal education are closely related to each other and to law in general, including the processes of its emergence, development and functioning of elements of legal social life.

This article focuses on the role of legal education, its importance, as well as its impact on raising the level of legal consciousness, legal culture and legal awareness of an individual and society in general.

The influence of legal education on the formation of the legal order, on the observance of legality by subjects of law in the civil life of society, is considered, since the consistent and conscientious implementation of existing legal norms, laws, regulatory and legal acts by all subjects of law contributes to a legitimate state in the civil life of society and the acquisition the essence of legality.

In the article, considerable attention is paid to highlighting the processes, factors and factors that contribute to the development and improvement of the level of legal culture and legal education of legal subjects.

Key words: law, legal education, legal culture, legal awareness, tasks of legal education, law and order.

Серед важливих передумов у формуванні засад суспільного життя є правове виховання.

Без належного розуміння змісту та сутності норми права, соціальної цінності права в громадянському житті суспільства, без розуміння сутності основних правових принципів людині складно свідомо сприймати правові приписи та їх виконувати.

Людина в громадянському житті суспільства виступає носієм прав, зобов'язань тому, важливу роль у ступені володіння людиною правової обізнаності відіграє її рівень правової вихованості.

Рівень правового виховання, правової свідомості особи, рівень правової культури суспільства впливає на стан ефективності правового регулювання суспільних відносин тому що, завдяки повазі до права та усвідомлення особою соціальних цінностей, допомагає впорядковувати суспільні правовідносини, які можуть вини-

кати між різними суб'єктами права та досягнути згоди між ними.

Отже, завдяки розумінню та усвідомленню особою отриманих знань щодо свої прав, обов'язків, юридичної відповідальності сприяють та допомагають людині більш ефективно дотримуватись змісту правових норм, користуватись законними правами, вчиняти правомірні вчинки та виконувати юридичні обов'язки, які покладені на неї.

Висвітлювання, вивчення питання правового виховання та правової культури, пошуків методів, які сприятимуть підвищенню рівня правової культури у громадянському житті суспільства вивчали та досліджували багато вчених серед яких, Н. Ю. Коваленко, Н. М. Саветчук, О. Ф. Скакун, І. Ю. Хомишин, та інші, однак питання потребують подальшого вивчення, дослідження та вирішення.

Серед актуальних питань сьогодення своєї актуальності та значення не втрачають такі питання як правове виховання суспільства, правова культура та правова свідомість особи.

Саме право є соціальним явищем, яке виступає одним із важливих елементів у розвитку та регулюванні правових відносин у суспільстві, повага до права та його визнання у суспільстві є важливим показником досягнення правової свідомості особи, що сприяє формуванню правового виховання громадянського суспільства [1, с. 29].

Культура виступає ключовим фактором в соціалізації, вона регулює різні сфери взаємодії людей, як в повсякденному спілкуванні, так і в функціонуванні глобальної економіки [2, с. 8]. В громадянському житті суспільства, правова культура виконує різні важливі функції, серед яких – це пізнавальна, виховна, прогностична, регулятивна та інші.

Саме правова культура, як один із важливих чинників в правовій системі країни, як складовий елемент загальної культури громадянського життя суспільства, закріплюється нормами права, моралі, відображається в правомірній поведінці різних суб'єктів суспільства, але рівень правової культури залежить від рівня правової свідомості особи [2, с. 10].

Правове виховання суспільства та рівень правової культури особистості знаходяться в тісному зв'язку між собою і є невід'ємними складовими частинами у формуванні засад суспільного життя оскільки, правове виховання формує у суспільства рівень правосвідомості та рівень правової культури загалом.

Метою правового виховання – сформувати високий рівень обізнаності суспільства з правових питань, надати людині, особистості, суспільству в цілому необхідних та належних знань з права, які будуть необхідні їй в житті, навчити дотримуватись норм права, законів, приписів тощо, оскільки це позитивно сприятиме в забезпеченні правомірної поведінки суб'єктами права у всіх сферах правової діяльності, а маючи належну правову обізнаність щодо своїх прав, обов'язків, юридичної відповідальності, кожна людина матиме можливість грамотно себе захищати від неправомірних дій зі сторони інших учасників суспільно правових відносин.

Слід зазначити, що невід'ємною складовою правової культури особи є правове виховання, але і самовиховання особи виступає одним із важливих чинників у правовому вихованні суспільства та у формуванні засад суспільного життя.

Правове виховання та правова освіта спрямовані на формування більш вищого рівня правової культури особистості, а правосвідомість виступає однією із складових правової культури особистості, оскільки включає отримання системних наукових знань про право, правопорядок тощо [2, с. 12].

Отже, формуванні рівня правової культури особи та суспільства загалом залежать від багатьох різних процесів, чинників серед яких це:

- рівень законодавства в державі;
- рівень загальної культури народу та правовий процес, яке досягнуло це суспільство;
- стан розвитку юридичної науки та залучення кваліфікованих фахівців з права до розроблення проектів нормативно – правових актів, законів тощо.

На процес формування засад громадянського суспільства впливає правове виховання, а його здійснення відбувається за допомогою різних чинників серед яких це:

- стан юридичної науки, оскільки такий чинник вплив на розробку державно – правових реформ тощо;
- орієнтування суспільства на повагу до права, на вчинення правомірної поведінки, на добровільне виконання вимог норм права;
- рівень правового виховання та рівень правової культури суб'єктів владних повноважень; та інших чинників.

Важливою складовою у процесі формування правової культури суспільства є самовиховання особи, засвоєння нею закріплених принципів права та норм поведінки,

що складає собою основи правомірної поведінки різних суб'єктів права та суспільного життя, адже самовиховання формує у особистості, повагу до права та правової системи в цілому, спонукає її до дотримання та виконання правових норм в суспільному житті [2, с. 61].

Слід відзначити, що правове виховання можна визначити як комплексний і безпосередньо спрямований, безперервний і всеохоплюючий вплив на індивідуальну правосвідомість і тим самим на правову культуру особи для досягнення такого рівня правової культури, який забезпечував би безконфліктну реалізацію всіма суб'єктами своїх прав і обов'язків у різного роду правовідносинах та сприяв би суспільному розвитку. Забезпечення цього процесу повинно проводитись і з урахуванням реалій суспільного життя та перспектив його розвитку [3, с. 44].

Отже, правове виховання – це постійний, систематичний та цілеспрямований процес на правову свідомість особистості, а за допомогою певних способів та правових засобів, якими володіє суспільство, здійснюється даний процес.

Формування та підвищення рівня правової культури та правової свідомості особи можливо при використанні результативних методів, серед яких є: самоосвіта, тренінги тощо.

Одним зі шляхів і методів підвищення рівня правової культури суспільства за умови правового виховання особи є: запрошення в загальноосвітні та вищі навчальні заклади кваліфікованих фахівців із юридичної обізнаності, вчених і практикуючих юристів з метою проведення лекцій правового характеру серед здобувачів освіти; в засобах масової інформації, із залученням фахівців із права, ведення програм або рубрик, які будуть спрямовані на правове виховання суспільства, роз'яснення прав та обов'язків осіб згідно із встановленими нормами права; проведення курсів, лекцій із правознавчого напрямку, що також будуть позитивно впливати на підвищення правової культури суспільства тощо, оскільки ці дії спрямовані на отримання знань особою, вдосконалення отриманої інформації з урахуванням загальних інтересів суспільства [1, с. 31].

Правова культура суспільства відображає рівень правової вихованості кожного окремого суб'єкта права.

В цілому засоби правового виховання – це все те, за допомогою чого вихованням передається інформація про право, про закон, про різноманітні події чи фактори, що мають юридичне значення та можуть впливати на формування активної правової позиції індивідів [4, с. 17].

Важливо відзначити, що формування рівня правової культури та правового виховання в громадянському житті суспільства залежить від організації здійснення правових діяльності на державному рівні, а також і від кожної людини, громадянина, оскільки у людини повинно бути сформоване почуття відповідальності за свої вчинені дії та бездіяльність перед іншими суб'єктами права.

Правова культура та правове виховання є важливими складовими елементами у формуванні засад громадянського життя суспільства.

Саме рівень правового виховання особистості та рівень правової культури відображають-правовий рівень, яке досягнуло суспільство на своєму певному історичному розвитку, а також є показником у значенні тих правових цінностей, які мають значення в житті суспільства загалом.

Також, рівень правової вихованості особи впливає і на регулювання правових відносин в суспільстві тому що, якщо людина або громадянин, суб'єкт права, не має необхідної обізнаності з правових знань, щодо правових норм чинного законодавства та правової системи держави, суб'єкт права не може в повному обсязі реалізувати свої права, обов'язки, а також належно захистити свої права та законні інтереси.

Отже, правова культура особи, правова свідомість та правове виховання відіграють важливе значення у громадянському житті суспільства та є важливими складовими елементами у формуванні засад суспільного життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Попова О.В. Правова культура як важлива складова частина у формуванні засад суспільного життя, правові аспекти та її значення *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Випуск 3. С. 28–32.
2. Правова культура особистості: навч. посіб. / Попова О.В. К.: НУБіП України. 2021. 186 с.
3. Пунько О.В. Правове виховання як основний чинник формування правової культури особи в умовах розбудови правової держави України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Випуск 27. Том 1. С. 42–46.
4. Коваленко Н.Ю. Сутність взаємозв'язку правової культури та правового виховання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 38. Том 1. С. 15–18.